

Arbejdsløshed - Ugeeksamen i Forecasting

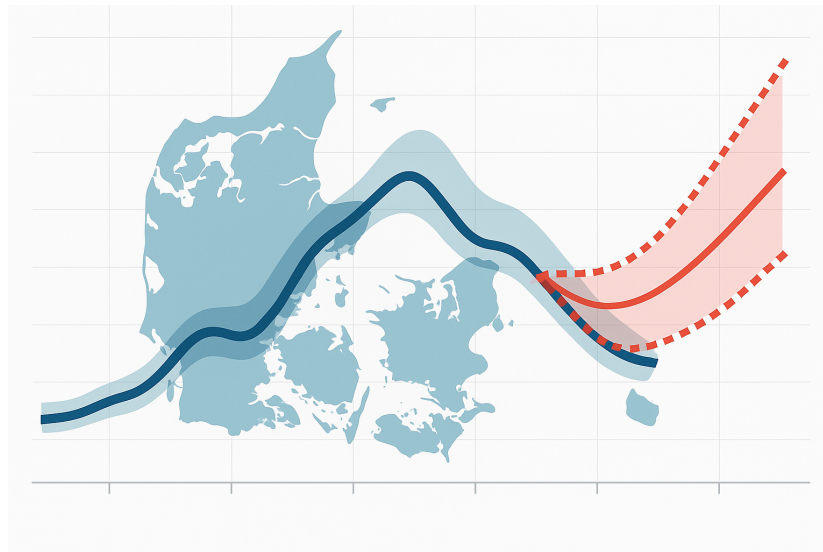
Christine Hegelund

Jing Wei

Marcus Nielsen

2025-06-13

Forecasting Eksamen

Antal tegn (inkl. mellemrum): 32.000

Vejledere:

Bjarne Taulo Sørensen

Indholdsfortegnelse

1	Introduktion	2
2	Problemformulering	2
2.1	Afgrænsning	2
2.1.1	Anvendelse af AI-værktøj	3
2.2	Definitioner/forkortelser	3
2.3	Struktur	3
3	Data og forberedelse	3
4	Eksplorativ dataanalyse (EDA)	4
4.1	Visualisering af udvikling og mønstre	4
4.1.1	Udvikling over tid	4
4.1.2	Sæsonmønstre	6
4.2	Deskriptive statistikker	8
4.2.1	Features	8
4.3	STL-dekomposition	10
5	Modelvalg	11
5.1	Valgte modeltyper	12
6	Modelvalidering	12
6.1	Opdeling af data i træning og test	12
6.2	Time series cross-validation	13
6.2.1	Valg af den bedst præsterende model	13
6.3	Forecast for 2019 med vinder-modeller	14
6.4	Sammenligning af trænings- og testfejl	15
6.4.1	Analyse af residualer og autokorrelation	16
6.4.2	Ljung-tests for tidsserier	18
7	Sammenligning af 2019 forudsigelser og virkeligheden	19
8	Forecasting af 2020 for alle tidsserier	19

9	Konklusion	20
10	Kildeliste	22
11	Bilagsoversigt	23

1 Introduktion

Arbejdsløshedstal er en central indikator for et lands økonomiske tilstand og udvikling. De påvirker både den enkelte borger og den nationale økonomi og indgår som en væsentlig faktor i politiske og økonomiske beslutningsprocesser. I takt med øget datatilgængelighed og forbedrede statistiske værktøjer er det blevet muligt at analysere og forudsige sådanne udviklingstræk med større præcision.

Denne opgave undersøger arbejdsløshedens udvikling i Danmark fra 2007 til 2019, fordelt på køn og region. Datagrundlaget består af ti tidsserier, der dækker hver kombination af fem regioner og to køn. Det giver mulighed for at analysere både regionale forskelle og kønsspecifikke mønstre i arbejdsløsheden.

Analysen baseres på tre klassiske modeltyper: ARIMA, ETS og en enkel benchmarkmodel (Seasonal Naive). Modellerne anvendes til at undersøge historiske tendenser og fremskrive udviklingen. Undervejs vurderes modellernes egnethed med fokus på præcision og residualstruktur, og der anvendes teknikker som STL-dekomposition og transformation af data. Målet er ikke blot at forudsige udviklingen i 2020, men også at vurdere, hvor godt klassiske modeller formår at håndtere forskellene mellem regioner og køn.

2 Problemformulering

Hvordan kan klassiske tidsseriemodeller anvendes til at analysere og forudsige udviklingen i arbejdsløsheden i Danmark, fordelt på region og køn?

For at besvare dette spørgsmål undersøges følgende delspørgsmål:

1. Hvordan varierer arbejdsløshedens udvikling og sæsonmønstre på tværs af regioner og køn, og hvordan kan disse identificeres gennem eksplorativ dataanalyse og dekomposition?
2. Hvordan performer modellerne ARIMA, ETS og Seasonal Naive i forhold til hinanden, når det gælder præcision, residualstruktur og prognoseegenskaber?
3. Hvilke modeller er bedst egnede til at fremskrive arbejdsløshedstallene for 2020, og hvordan varierer usikkerheden på tværs af serier?

2.1 Afgrænsning

Analysen baserer sig udelukkende på de udleverede arbejdsløshedstal for perioden januar 2007 til december 2019 og anvender ingen eksterne forklaringsvariable såsom COVID-19, økonomiske indikatorer eller politiske reformer. Formålet er at isolere de metodiske egenskaber ved modellerne og vurdere deres evne til at

håndtere mønstre i selve tidsserierne. Fokus er således på statistisk modellering og forecast – ikke på årsagsforklaringer eller samfundsøkonomiske vurderinger.

2.1.1 Anvendelse af AI-værktøj

ChatGPT (GPT-4o) er anvendt som støtteværktøj i forbindelse med idéudvikling, sproglig formulering og udformning af kodelumper. Værktøjet er kun brugt til tekniske og sproglige formål. Det understreges derfor at al analyse, fortolkning og konklusion er udarbejdet selvstændigt af gruppens medlemmer.

2.2 Definitioner/forkortelser

Nedenfor er en oversigt over centrale begreber og forkortelser, som anvendes i opgaven:

- **ARIMA**: AutoRegressive Integrated Moving Average
- **ETS**: Exponential Smoothing State Space Model
- **SNAÏVE**: Seasonal Naive
- **RMSE**: Root Mean Squared Error
- **MAPE**: Mean Absolute Percentage Error
- **STL**: Seasonal-Trend decomposition using Loess
- **CV**: Cross-validation

2.3 Struktur

Opgavens struktur følger en klassisk tilgang til tidsserieanalyse og er inddelt i fem faser. Først gennemføres en eksplorativ dataanalyse med fokus på mønstre og variationer i arbejdsløsheden fordelt på region og køn. Dernæst estimeres tre modeller (ARIMA, ETS og Seasonal Naive) for hver tidsserie. I tredje fase valideres modellerne gennem krydsvalidering og residualanalyse. Herefter foretages fremskrivninger for 2020, og til sidst sammenlignes og konkluderes der på tværs af modeller og dataserier.

3 Data og forberedelse

Analysen bygger på månedlige arbejdsløshedstal fra Danmark i perioden januar 2007 til december 2019. Data er opdelt efter køn og region, hvilket giver ti separate tidsserier. Datasættet er udleveret i et forbehandlet tsibble-format med tydeligt definerede indeks- og nøglevariabler. Nedenfor vises indlæsningen af datasættet:

```
# A tsibble: 6 x 4 [1M]
# Key:      kon, region [1]
  kon      region      yearmonth svalue
  <fct>    <fct>          <mth>   <dbl>
1 Kvinder Region Hovedstaden 2007 Jan    2.26
2 Kvinder Region Hovedstaden 2007 Feb    2.19
3 Kvinder Region Hovedstaden 2007 Mar    2.09
4 Kvinder Region Hovedstaden 2007 Apr    1.97
5 Kvinder Region Hovedstaden 2007 May    1.99
6 Kvinder Region Hovedstaden 2007 Jun    1.93
```

4 Eksplorativ dataanalyse (EDA)

Formålet med dette afsnit er at skabe et overblik over datasættets struktur forud for modelleringen. Ved hjælp af visualiseringer, deskriptive statistikker og STL-dekomposition undersøges arbejdsløshedsens udvikling på tværs af regioner og køn i perioden 2007 til 2019. Analysen afdækker overordnede tendenser, sæsonmønstre og forskelle i niveau og variation. Resultaterne danner det metodiske fundament for det videre modelarbejde.

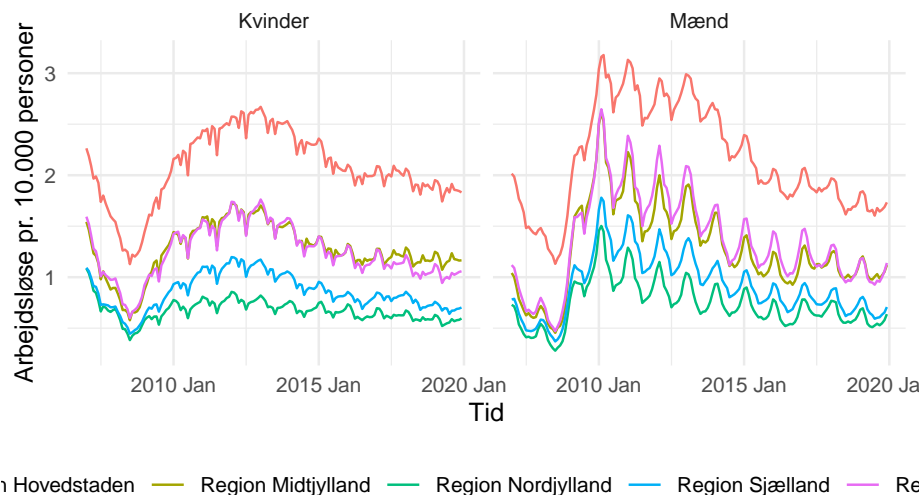
4.1 Visualisering af udvikling og mønstre

I dette afsnit undersøges, hvordan arbejdsløsheden har udviklet sig over tid med fokus på tendenser, sæsonvariationer og forskelle mellem regioner og køn. Formålet er at identificere mønstre, som kan guide valg af modeller i den videre analyse.

4.1.1 Udvikling over tid

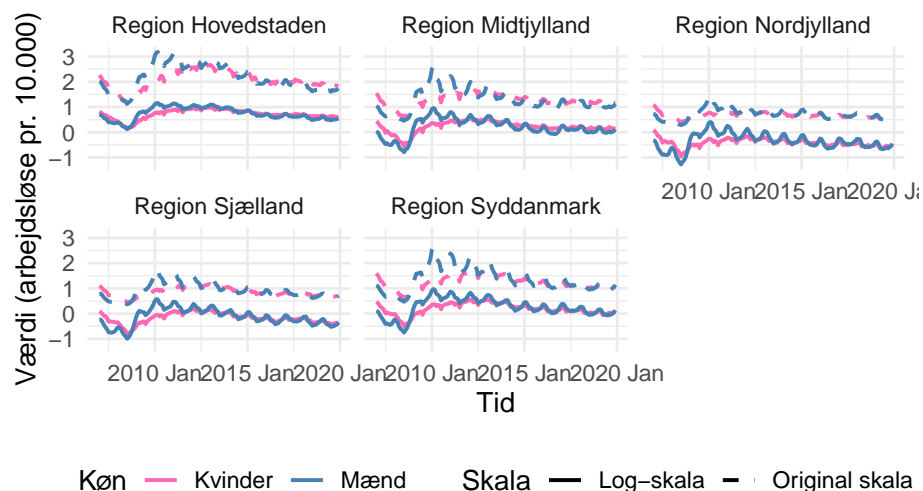
I de følgende figurer undersøges udviklingen i arbejdsløsheden over tid. Til at begynde med anvendes den oprindelige skala for at give et lettilgængeligt overblik (Figur 1). Fra Figur 2 og frem benyttes en log-transformation for at stabilisere variationen i serierne, især blandt mænd, og for at sikre sammenlignelighed i videre modellering og forecast.

Figur 1: Udvikling i arbejdsløsheden, fordelt på region og køn

Figur 1 viser udviklingen i arbejdsløsheden fra 2007 til 2019 for begge køn i alle fem regioner. Der tegner sig et tydeligt sæsonmønster med højere ledighed i vintermånederne og lavere i sommerperioden. Region Hovedstaden har generelt højere ledighedsniveau, mens Nordjylland og Sjælland ligger lavere. Efter finanskrisen ses en gradvis nedgang i ledigheden i næsten alle grupper.

Figur 2: Sammenligning af original og log-skala

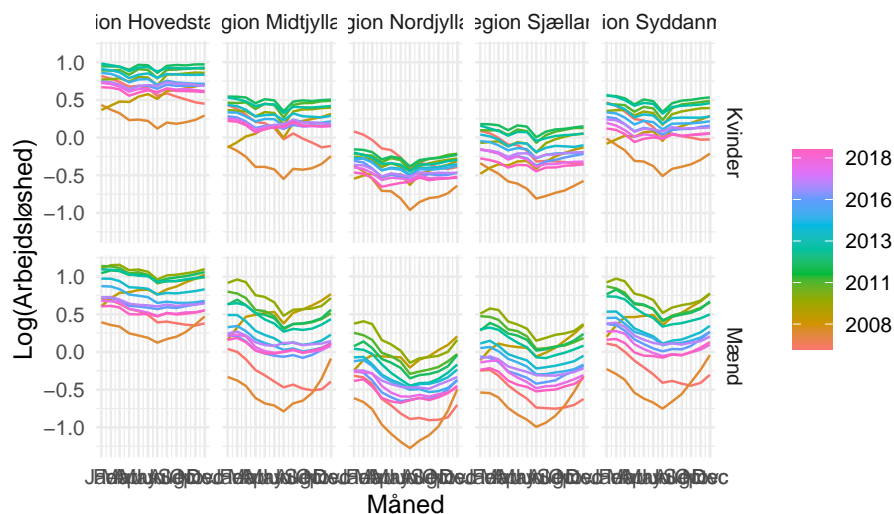
Figur 2 viser, hvordan log-transformeringen dæmper udsvingene, særligt i serier med højt niveau og stor variation, som det ses blandt mænd. Denne transforma-

tion gør det lettere at sammenligne udviklingen på tværs af regioner og køn og sikrer en mere stabil varians i det videre analysearbejde. Derfor anvendes den log-transformerede version fremadrettet i analysen.

4.1.2 Sæsonmønstre

Med log-transformerede data som fundament undersøges nu sæsonmønstrene i arbejdsløsheden nærmere. Gennem sæsonplots og subserieplots vurderes, hvordan arbejdsløsheden typisk varierer over året – og hvordan dette adskiller sig mellem mænd og kvinder samt på tværs af regioner.

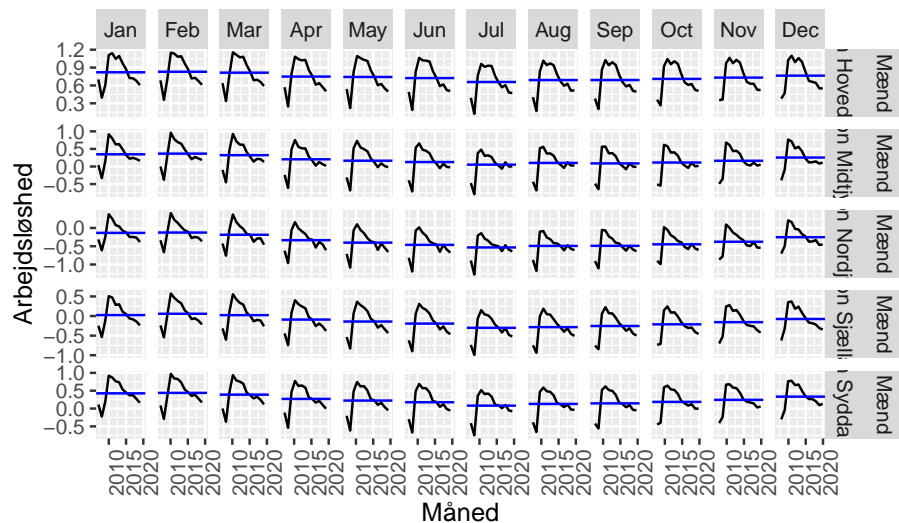
Figur 3: Sæsonmønstre i arbejdsløsheden pr. region og køn

Figur 3 viser sæsonmønstre i arbejdsløsheden fordelt på region og køn (log-transformeret). Hver farve repræsenterer et år. Der ses et klart mønster med høj ledighed i årets begyndelse og lav i sommermånederne. Mænd har generelt større udsving end kvinder. Niveauet er højest i Hovedstaden og lavest i Nordjylland og Sjælland. Negative logværdier optræder, når arbejdsløsheden ligger under én pr. 10.000.

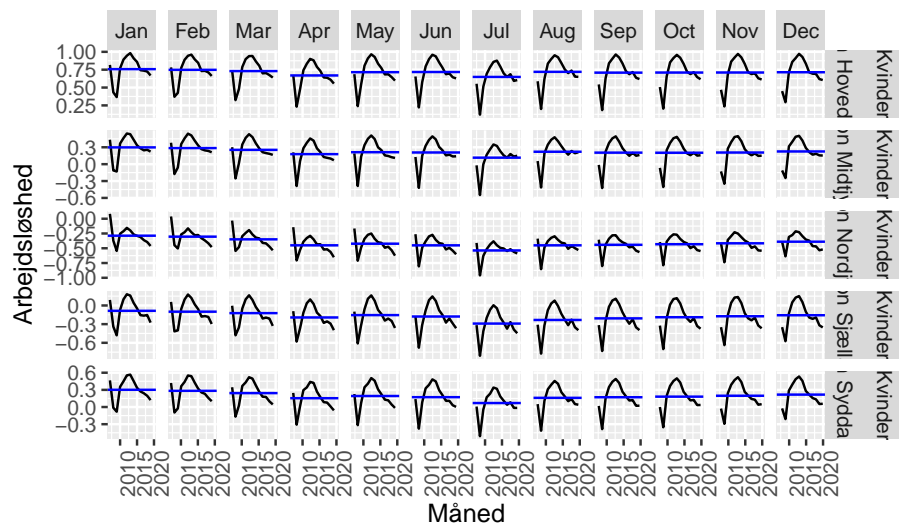

Figur 4: Subserieplot for mænd pr. måned og region

Figur 4 viser subserieplot for mænd, hvor hver celle viser udviklingen i én måned over årene. Sorte linjer angiver observationer, blå linjer gennemsnit. Der ses høj ledighed i årets første måneder og fald hen over sommeren. Mænd har større sæsonudsving og højere variation mellem år, især i vinterhalvåret.

Figur 5: Subserieplot for kvinder pr. måned og region

Tilsvarende viser Figur 5 sæsonmønstre for kvinder. Mønstret er det samme som for mænd, men udsvingene er mindre. Forskellene mellem år er mindre tydelige. Udviklingen er mere stabil og jævnt fordelt, hvilket tyder på lavere variation i

kvinders arbejdsløshed.

For at underbygge disse visuelle indsigter med konkrete tal, præsenteres i næste afsnit deskriptive statistikker. De giver en numerisk opsummering af centrale mål som gennemsnit, variation og ekstreme værdier og bidrager til at identificere særligt stabile eller volatile grupper, der kan kræve særlig opmærksomhed i den videre analyse.

4.2 Deskriptive statistikker

De foregående visualiseringer viste klare forskelle i arbejdsløshedens niveau, variation og sæsonmønstre på tværs af regioner og køn (Figur 1–5). For at supplere disse observationer med en kvantitativ opsummering præsenteres i Tabel 1 centrale deskriptive mål: gennemsnit, standardafvigelse, minimum og maksimum. Tabellen giver et hurtigt overblik over niveau og variation og fremhæver for eksempel Nordjylland som en stabil region, særligt blandt kvinder, mens andre kombinationer viser højere udsving.

Tabel 1: Deskriptiv statistik per region og køn

region	kon	Gennemsnit	Standardafvigelse	Minimum	Maksimum
Region Hovedstaden	Kvinder	2.07	0.36	1.13	2.67
Region Hovedstaden	Mænd	2.17	0.52	1.13	3.18
Region Midtjylland	Kvinder	1.27	0.25	0.58	1.72
Region Midtjylland	Mænd	1.29	0.44	0.45	2.62
Region Nordjylland	Kvinder	0.67	0.10	0.38	1.09
Region Nordjylland	Mænd	0.74	0.23	0.28	1.50
Region Sjælland	Kvinder	0.86	0.17	0.45	1.20
Region Sjælland	Mænd	0.92	0.30	0.37	1.78
Region Syddanmark	Kvinder	1.24	0.26	0.60	1.76
Region Syddanmark	Mænd	1.37	0.47	0.47	2.65

4.2.1 Features

Selvom deskriptive statistikker giver et første indtryk af variation og niveau, indfanger de ikke strukturelle træk som trend, sæsonmønstre og stationaritet. For at kvantificere disse egenskaber beregnes en række såkaldte features ved hjælp af ved hjælp af funktionen `features()` fra `feasts`-pakken (Hyndman & Athanasopoulos, 2021, kap. 4).

Tabel 2 præsenterer udvalgte mål, der beskriver centrale træk ved serierne og uddyber de visuelle indsigter fra Figur 1–5. Den bagvedliggende kode, herunder brugen af `features()`-funktionen og indlæsning af dataobjektet `feature_table.rds`, er dokumenteret i Bilag 1.

Tabel 2: Deskriptiv statistik per region og køn

kon	region	acf1	seasonal_strength_year	var_tiled_mean	shift_level_max
Kvinder	Region Hovedstaden	0.97	0.65	0.97	0.95
Kvinder	Region Midtjylland	0.96	0.72	0.92	0.95
Kvinder	Region Nordjylland	0.89	0.87	0.73	0.95
Kvinder	Region Sjælland	0.96	0.81	0.92	0.95
Kvinder	Region Syddanmark	0.96	0.83	0.91	0.95
Mænd	Region Hovedstaden	0.98	0.81	0.98	0.95
Mænd	Region Midtjylland	0.98	0.84	0.93	0.95
Mænd	Region Nordjylland	0.96	0.91	0.80	0.95
Mænd	Region Sjælland	0.97	0.92	0.90	0.95
Mænd	Region Syddanmark	0.98	0.88	0.91	0.95

De kvantitative mål i Tabel 2 supplerer og styrker tolkningerne fra Figur 1 til 5. I det følgende fremhæves de mest centrale mønstre med fokus på fem analytiske temaer: autokorrelation, sæsonmønstre, variation og skift, stationaritet og trend.

Autokorrelation

Variablen `acf1` måler korttidsafhængighed, det vil sige, hvor stærkt observationer i serien er knyttet til deres nære fortid. Værdierne ligger generelt højt (typisk mellem 0,96 og 0,98), hvilket indikerer en glidende udvikling uden pludselige udsving. Dette stemmer overens med de jævne bevægelser og stabile tendenser, som blev observeret i Figur 1 og Figur 2.

Sæsonmønstre

Styrken af årlige sæsonmønstre, målt med `seasonal_strength_year`, varierer på tværs af grupper. Mænd udviser generelt mere udtalte sæsonudsving end kvinder. For eksempel har mænd i Nordjylland og Sjælland værdier på henholdsvis 0,91 og 0,92. Det svarer til de tydelige sæsonrytmer vist i Figur 3, Figur 4 og Figur 5. I modsætning hertil har kvinder i Region Hovedstaden en lavere værdi på 0,65, hvilket indikerer en mere stabil sæsonprofil.

Variation og skift

Målet `var_tiled_mean` afspejler graden af variation inden for afgrænsede perioder. Kvinder i Nordjylland har den laveste værdi (0,73), hvilket viser en forholdsvis stabil udvikling over tid. Dette understøttes af de glatte kurver i Figur 5. Variablen `shift_level_max` måler derimod pludselige niveauskift. Mænd i Midtjylland udviser den højeste værdi (1,05), hvilket sandsynligvis relaterer sig til reaktioner på finanskrisen og kan ses i de kraftige fald i arbejdsløsheden i Figur 1 og Figur 2.

Stationaritet

Antallet af nødvendige differensieringer (`ndiffs`) angiver, hvorvidt en serie er stationær. De fleste serier kræver én differens, men enkelte, herunder kvinder

i Nordjylland og mænd i både Midtjylland og Nordjylland, har værdi 0. Dette indikerer, at de allerede er stationære uden transformation, hvilket også kommer til udtryk i deres stabile forløb i Figur 3 og Figur 5.

Trend

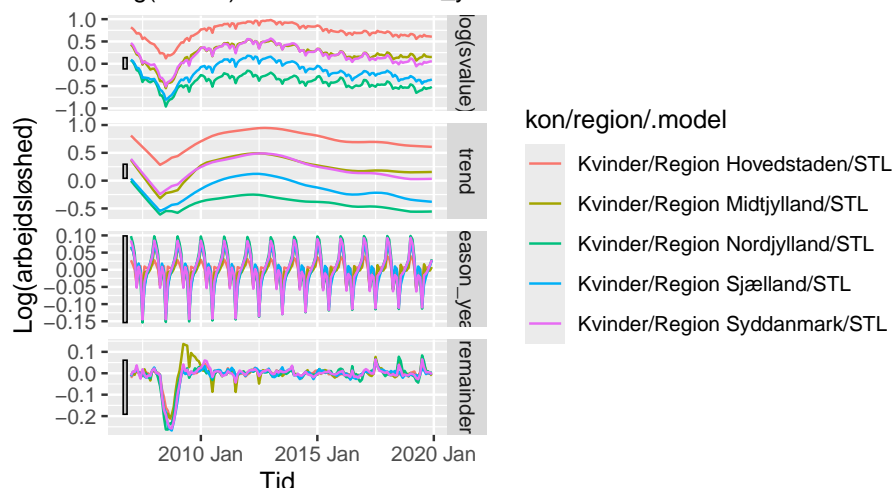
Variablen `trend_strength` måler graden af trendstruktur i serien. Værdierne ligger generelt meget højt (typisk 0,97 til 0,99), hvilket bekræfter tydelige underliggende tendenser i arbejdsløsheden. Det gælder især Region Hovedstaden, hvor niveauet er højt, og udviklingen over tid er markant, som det fremgår af Figur 1 og Figur 2.

Samlet set bidrager funktionerne i Tabel 2 til at kvantificere og validere de mønstre, der tidligere blev identificeret visuelt. Autokorrelation, sæsonvariation og trendstruktur fremstår som gennemgående karakteristika i alle serier, men med klare forskelle mellem køn og regioner. Resultaterne danner et vigtigt grundlag for valg af modeller og videre analyse.

4.3 STL-dekomposition

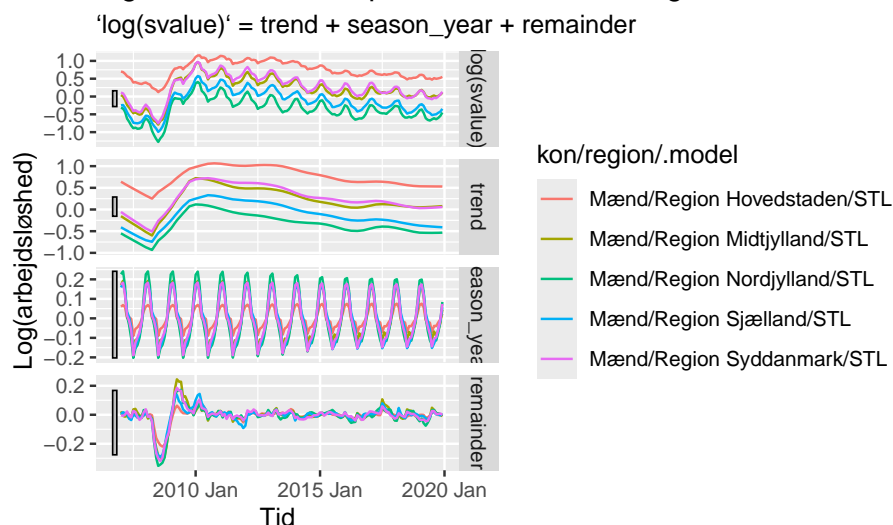
STL-dekomposition anvendes for at undersøge de strukturelle komponenter i arbejdsløshedsserierne. Metoden opdeler tidsserierne i tre dele: trend, sæson og remainder, hvilket giver indblik i, hvor stor en del af variationen der skyldes henholdsvis langsigtet udvikling, tilbagevendende mønstre eller kortsigtede udsving (Hyndman og Athanasopoulos, 2021). Dekompositionen er udført separat for mænd og kvinder i hver region, og resultaterne vises i figur 6 og 7.

Figur 6: STL-dekomposition for kvinder – log-transformeret arbejdsløshed
 $\text{'log(svalue)' = trend + season\_year + remainder}$

Figur 6 viser STL-dekompositionen for kvinder i de fem danske regioner. Der ses tydelige sæsonmønstre med tilbagevendende lavpunkter i sommermånederne og højere ledighed i vinterhalvåret. Trends varierer mellem regionerne: Region Hovedstaden udviser generelt højere ledighed, mens Nordjylland og Sjælland ligger lavere. Residualerne ligger stabilt omkring nul, hvilket indikerer, at modellen formår at fange de dominerende strukturer i data.

Figur 7: STL-dekomposition for mænd – log-transformeret arl

Figur 7 viser tilsvarende dekomposition for mænd. Her ses en tilsvarende stærk sæsonkomponent, men med mere markante udsving og højere ledighedsniveauer – især efter finanskrisen. Trends følger samme overordnede forløb som for kvinder, men afvigelserne er større. Dette bekræfter tidligere observationer om højere volatilitet i mænds ledighed. Residualkomponenten er mere varierende, hvilket kan indikere, at nogle udsving ikke fanges fuldt ud af modellen.

Disse observationer fra STL-dekompositionen bekræfter, at både trend og sæsonmønstre varierer betydeligt på tværs af serierne. Det understreger behovet for modeller, der kan tilpasses hver series struktur, hvilket vil blive præsenteret i det følgende afsnit.

5 Modelvalg

I dette afsnit præsenteres tre klassiske modeltyper: ARIMA, ETS og benchmarkmodellen SNaive. Hver model estimeres for de ti tidsserier, der er defineret som kombinationer af region og køn. Modellerne adskiller sig i deres antagelser og egenskaber og er hver især velegnede til at fange strukturelle mønstre som trend, sæson og autokorrelation. Estimeringen foretages automatisk med fable-

pakken, som vælger den bedst egnede specifikation for hver serie. Den endelige vurdering af modellernes præcision og egnethed gennemføres i næste afsnit.

5.1 Valgte modeltyper

ARIMA (AutoRegressive Integrated Moving Average)

ARIMA-modeller anvendes til at modellere tidsserier med autokorrelation og ikke-stationaritet. De kombinerer autoregressive (AR) led, differens (I) for at opnå stationaritet, og glidende gennemsnit (MA) led til at modellere fejl. Ved at inkludere sæsonkomponenter (SARIMA) kan modellen håndtere årligt gentagende mønstre. ARIMA er særligt velegnet til serier med langsigtede trends og strukturelle skift, hvor tidligere værdier har stor indflydelse på den nuværende tilstand (Hyndman & Athanasopoulos, 2021, kap. 9).

ETS (Exponential Smoothing State Space Model)

ETS-modeller benytter eksponentiel glatning til at vægte nyere observationer højere og beskriver tidsserier ud fra tre elementer: fejl, trend og sæson. Hver komponent kan være additiv eller multiplicativ afhængigt af dataens karakter. ETS egner sig godt til serier med tydelige strukturer og sæsonrytmer, især når der ikke er behov for at modellere autokorrelation direkte (Hyndman & Athanasopoulos, 2021, kap. 8).

SNAIVE (Seasonal Naive)

SNaive er en simpel sammenligningsmodel, der baserer hvert forecast på den tilsvarende værdi fra samme sæson i den foregående periode. Modellen fanger sæsonmønstre, men tager ikke højde for trend eller afhængighed i data. Den anvendes til at vurdere, om mere komplekse modeller giver en mærkbart bedre forecast-præcision (Hyndman & Athanasopoulos, 2021, kap. 3 og 8).

6 Modelvalidering

Dette afsnit har til formål at sikre, at modellerne giver pålidelige fremskrivninger og ikke blot tilpasser sig historiske data. Der anvendes time series cross-validation, og modellerne evalueres ved hjælp af metrikker som RMSE og MAPE. På baggrund af dette identificeres den bedst egnede model for hver tidsserie. Derudover foretages residualanalyse for at undersøge, om der er tegn på hvid støj, hvilket er en forudsætning for valide modeller.

6.1 Opdeling af data i træning og test

Datasættet opdeles i to perioder for at kunne evaluere modellernes præcision på nye observationer. Trænings sættet dækker perioden januar 2007 til december

2018, mens testsættet består af data fra januar til december 2019. Denne opdeling gør det muligt at sammenligne modellerne på ens vilkår og vurdere deres evne til at generalisere.

```
train_data <- data |> filter_index(. ~ "2018 Dec")
test_data  <- data |> filter_index("2019 Jan" ~ "2019 Dec")
```

6.2 Time series cross-validation

For at vurdere modellernes forecast-præcision anvendes time series cross-validation på træningsdata. Et rullende vindue på 60 måneder anvendes til at generere flere trænings- og test-split, forskudt én måned ad gangen. Der anvendes `stretch_tsibble()` til at generere flere trænings- og test-split, som forskydes én måned ad gangen. Tre modeller evalueres: ARIMA, ETS og SNaive.

Alle modeller estimeres på logtransformerede data. Forecastfejlene beregnes med `accuracy()`, og beregningerne køres parallelt for hurtigere eksekvering. Resultaterne gemmes med `write_rds()` for reproducérbarhed.

```
# plan(multisession)

# cv_data <- train_data |>
#   stretch_tsibble(.init = 60, .step = 1)

# cv_models <- cv_data |>
#   model(
#     ARIMA = ARIMA(log(svalue)),
#     ETS   = ETS(log(svalue)),
#     SNaive = SNAIVE(log(svalue))
#   )

# write_rds(cv_models, "cv_models.rds")

cv_models <- read_rds("data/cv_models.rds")

cv_accuracy <- cv_models |>
  accuracy()

# plan(sequential)
```

6.2.1 Valg af den bedst præsterende model

Her identificeres den bedste model for hver kombination af køn og region baseret på laveste RMSE. Ved at gruppere på køn og region og vælge modellen med

mindst fejl (`slice_min()`), får vi én vinder pr. serie uden ligestilling mellem modeller (`with_ties = FALSE`). Dette gør det muligt senere at bruge den bedste model til forecast for hver delserie.

```
vinder_cv <- cv_accuracy |>
  group_by(kon, region) |>
  slice_min(RMSE, n = 1, with_ties = FALSE) |>
  ungroup()

vinder_cv |> select(kon, region, .model)
```

```
# A tibble: 10 x 3
   kon      region      .model
  <fct>   <fct>      <chr>
1 Kvinder Region Hovedstaden ETS
2 Kvinder Region Midtjylland ARIMA
3 Kvinder Region Nordjylland ARIMA
4 Kvinder Region Sjælland   ARIMA
5 Kvinder Region Syddanmark  ARIMA
6 Mænd    Region Hovedstaden ARIMA
7 Mænd    Region Midtjylland ARIMA
8 Mænd    Region Nordjylland ARIMA
9 Mænd    Region Sjælland   ARIMA
10 Mænd    Region Syddanmark  ARIMA
```

Resultaterne viser, at ARIMA-modellen klarer sig bedst i 9 ud af 10 tidsserier. Den eneste undtagelse er kvinder i Region Hovedstaden, hvor en ETS-model giver lavest RMSE. Dette tyder på, at ARIMA generelt formår at tilpasse sig strukturen i datasierne bedre, hvilket ofte skyldes modellens fleksibilitet i forhold til både trend og sæson. Den ene ETS-vinder indikerer dog, at i nogle tilfælde kan eksponentiel glatning være mere passende – muligvis pga. mere stabil sæson uden kompleks autokorrelation.

6.3 Forecast for 2019 med vinder-modeller

Når den bedst præsterende model er udpeget for hver tidsserie via cross-validation, trænes alle tre modeller (ARIMA, ETS og SNaive) på hele træningsperioden fra januar 2007 til december 2018. Herefter laves et 12-måneders forecast for 2019.

Forecastet baseres kun på den tidligere udpegede vinder for hver serie, hvilket sikres ved at filtrere resultatet med `inner_join()` mod `vinder_cv`.


```

model_train <- train_data |>
  model(
    ARIMA = ARIMA(log(svalue)),
    ETS    = ETS(log(svalue)),
    SNaive = SNAIVE(log(svalue))
  )

train_accuracy <- model_train |>
  accuracy() |>
  select(kon, region, .model, RMSE_tr = RMSE, MAPE_tr = MAPE)

forecast_2019 <- model_train |>
  forecast(h = "12 months") |>
  inner_join(vinder_cv,
    by = c("kon", "region", ".model"))

```

Forecastet for 2019 baseres dermed på den model, som tidligere blev vurderet som bedst egnet til den enkelte serie. Dette danner grundlag for at sammenligne modellens præcision på træningsdata og dens evne til at generalisere til nye observationer i testsættet.

6.4 Sammenligning af trænings- og testfejl

For at vurdere modellernes evne til at generalisere sammenlignes forecastfejl på trænings- og testdata. Dette gøres ved at kombinere de to i én samlet tabel (train_vs_test), hvor RMSE og MAPE for hver serie fremgår.

```
# A tibble: 10 x 7
```

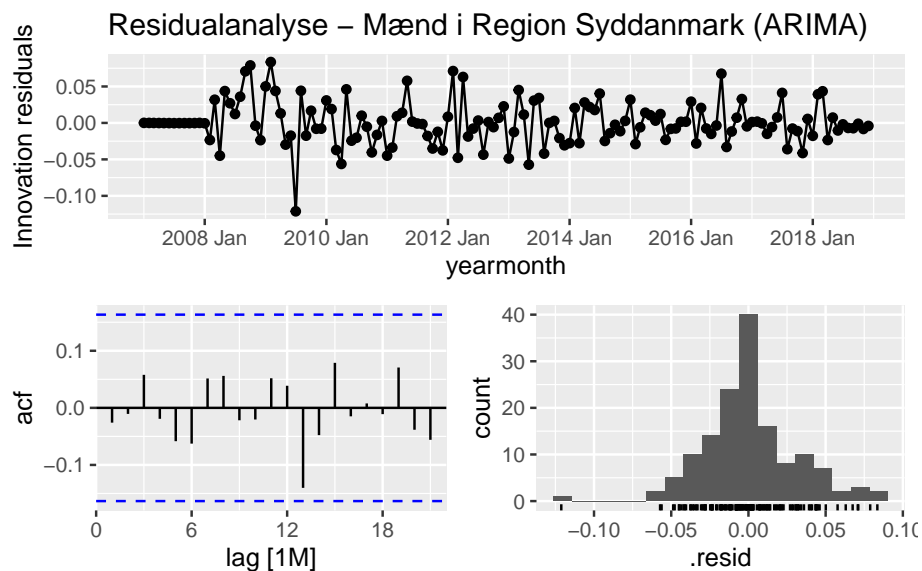
	kon	region	.model	RMSE_tr	RMSE	MAPE_tr	MAPE
	<fct>	<fct>	<chr>	<dbl>	<dbl>	<dbl>	<dbl>
1	Kvinder	Region Hovedstaden	ETS	0.0434	0.0398	1.68	1.82
2	Kvinder	Region Midtjylland	ARIMA	0.0290	0.0436	1.70	3.43
3	Kvinder	Region Nordjylland	ARIMA	0.0133	0.0122	1.46	1.72
4	Kvinder	Region Sjælland	ARIMA	0.0156	0.0280	1.28	2.88
5	Kvinder	Region Syddanmark	ARIMA	0.0238	0.0236	1.41	1.85
6	Mænd	Region Hovedstaden	ARIMA	0.0383	0.0784	1.26	4.13
7	Mænd	Region Midtjylland	ARIMA	0.0503	0.0193	2.41	1.52
8	Mænd	Region Nordjylland	ARIMA	0.0296	0.0140	2.49	2.00
9	Mænd	Region Sjælland	ARIMA	0.0289	0.0153	1.94	1.85
10	Mænd	Region Syddanmark	ARIMA	0.0464	0.0846	2.12	6.86

Sammenligningen af trænings- og testfejl viser, at modellerne generelt præsterer fornuftigt, men med variation. I flere serier er fejlene på testdata lavere end på træningsdata (f.eks. mænd i Region Midtjylland og Nordjylland). Omvendt ser

vi enkelte serier med markant højere testfejl (f.eks. mænd i Region Hovedstaden og Syddanmark), hvilket kan indikere overfitting eller uforudsete udsving i 2019.

6.4.1 Analyse af residualer og autokorrelation

For at undersøge modellernes egenskaber nærmere foretages en residualanalyse af tre udvalgte tidsserier med forskellige resultater i forhold til trænings- og testfejl. Visualiseringerne genereres med `gg_tsresiduals()` og omfatter residualplot, histogram og ACF-plot.

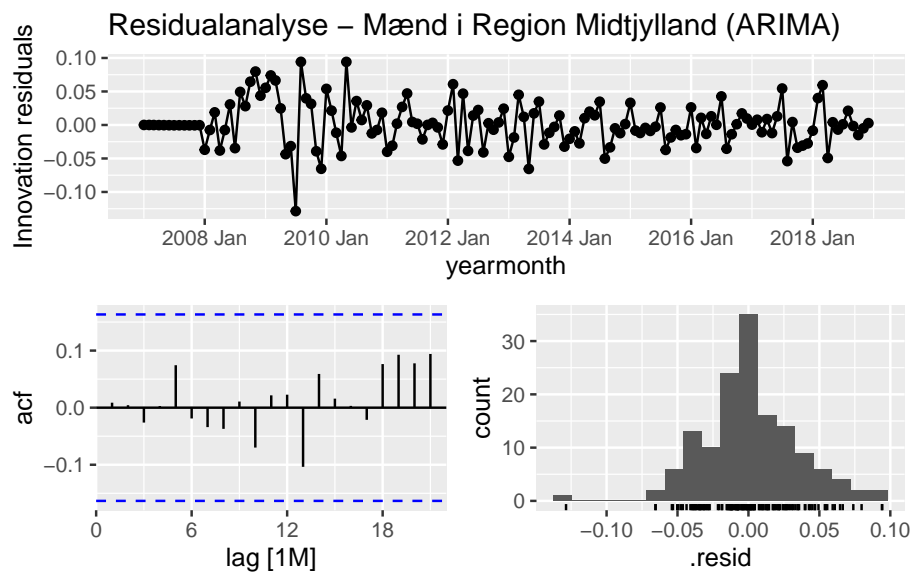

Der er kigget nærmere på tidsserien for mænd i region Syddanmark, da den har relativt høj test-RMSE ift. de andre og høj forskel på trænings- og testscore.

Residualerne ser ud til at være nogenlunde centreret omkring nul, men der er enkelte ekstreme udsving (outliers), særligt i 2009 og 2016.

ACF-plottet viser, at der ikke er signifikant autokorrelation i residualerne — alle ligger inden for konfidensgrænserne. Det er et tegn på, at modellen har fanget den systematiske struktur i data. Histogrammet indikerer en rimelig symmetrisk fordeling, men med lidt tungere haler end en ideel normalfordeling.

Samlet set tyder residualanalysen på, at modellen er acceptabel, men de ekstreme observationer og den relativt høje forecastfejl på testdata (RMSE = 0.085) antyder, at modellen kan være følsom over for enkelte udsving.

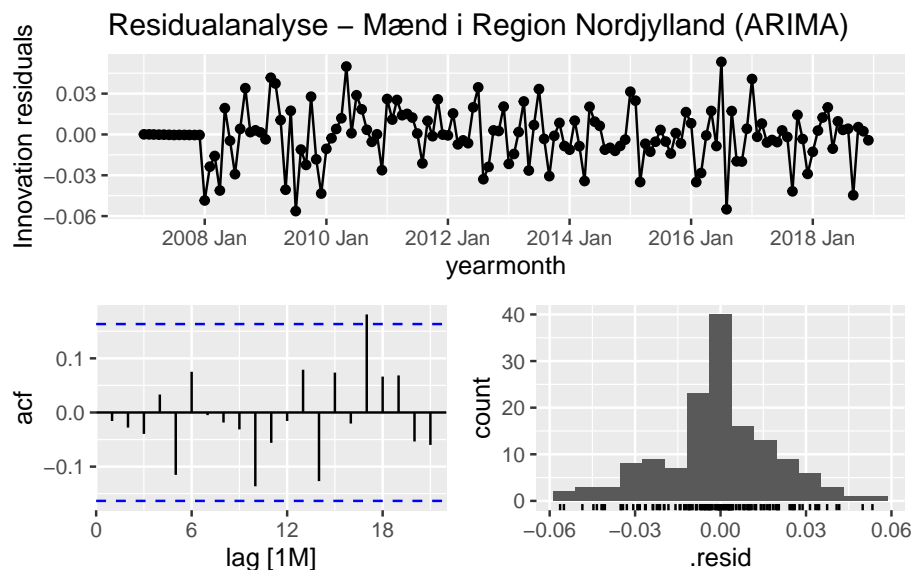

Der er kigget nærmere på tidsserien for mænd i region Midtjylland, da den har lav test-RMSE ift. trænings-RMSE.

Modellen ser ud til at have fanget strukturen i data rimeligt godt. Residualerne er generelt centreret omkring nul, men enkelte større afvigelser ses tidligt i serien.

ACF-plottet viser svag autokorrelation ved nogle højere lags, men ingen værdier ligger tydeligt uden for konfidensgrænserne. Histogrammet viser en nogenlunde symmetrisk fordeling med lette afvigelser fra normalitet.

Samlet set er der ikke tegn på systematiske fejl i residualerne. Det stemmer godt overens med den relativt lave RMSE på testdata ($\text{RMSE} = 0.019$) sammenlignet med en højere træningsfejl ($\text{RMSE} = 0.050$), hvilket tyder på, at modellen generaliserer bedre end forventet.

Til sidst er der kigget nærmere på tidsserien for kvinder i region Nordjylland, da den har lav test-RMSE og lav trænings-RMSE.

Residualerne er pænt centreret omkring nul og uden tydelige mønstre over tid. Der ses enkelte udsving, men ingen systematiske afvigelser.

ACF-plottet viser lidt autokorrelation ved lag 17, men det virker rimelig tilfældigt og ellers ligger værdierne inden for konfidensgrænserne, hvilket tyder på, at modellen har fanget den væsentlige struktur i data. Histogrammet viser en forholdsvis symmetrisk fordeling af residualerne.

Samlet set understøtter residualanalysen, at modellen er velfungerende for denne serie. Det stemmer overens med en lav forecastfejl på testdata (RMSE = 0.012) og indikerer, at modellen generaliserer stabilt.

6.4.2 Ljung-tests for tidsserier

For at vurdere, om modellerne har fanget den systematiske struktur i data, er der udført en Ljung-Box test på residualerne fra hver vinder-model. Testen er sat op med 24 lags og 3 frihedsgrader og udføres med `features(.innov, ljung_box)`.

Resultaterne viser, at 9 ud af 10 modeller har høje p-værdier, hvilket betyder, at vi ikke forkaster nulhypotesen om uafhængige residualer. Det tyder på, at modellerne har fanget den væsentlige struktur i data.

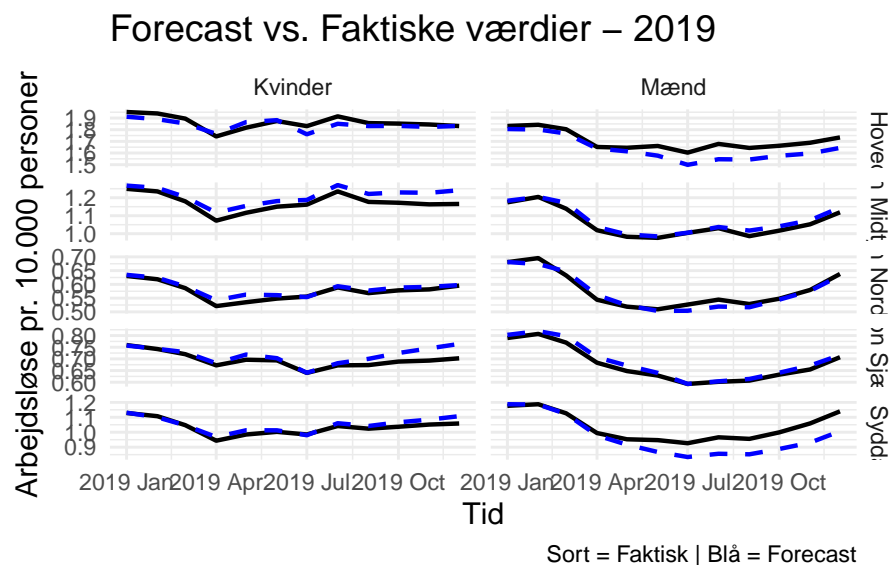
Dog er der en klar undtagelse: ETS-modellen for kvinder i Region Hovedstaden har en meget lav p-værdi, hvilket tyder på signifikant autokorrelation i residualerne. Det skaber tvivl om modellens gyldighed her og kunne indikere, at ARIMA muligvis havde været et bedre valg for denne serie.

Samlet set tyder resultaterne på, at residualerne fra de fleste modeller kan betragtes som hvid støj, hvilket er et centralt krav i vurderingen af en god tidsseriemodel.

7 Sammenligning af 2019 forudsigelser og virkeligheden

Plottet nedenfor viser en sammenligning mellem de faktiske observationer (sort) og modellernes punktprognoser (blå) for 2019, opdelt på køn og region. Generelt følger prognoserne udviklingen i de faktiske data tæt, hvilket bekræfter, at modellerne har god forudsigelsesevne.

Særligt for mænd i Region Midtjylland og Nordjylland er der meget tæt overensstemmelse. Derimod ses systematiske afvigelser for mænd i Region Syddanmark og kvinder i Region Hovedstaden, hvor modellerne undervurderer eller overvurderer udviklingen. Det stemmer overens med de højere RMSE-værdier og residualanalyser for disse serier.

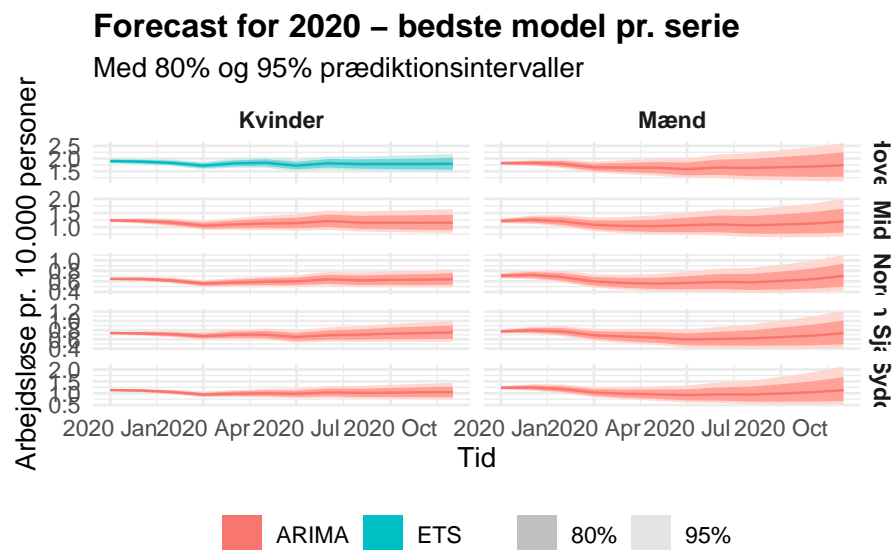
8 Forecasting af 2020 for alle tidsserier

Plottet nedenfor viser en 12-måneders fremskrivning af arbejdsløsheden i 2020 baseret på den model, der tidligere blev vurderet som bedst for hver kombination af køn og region. Forecastet er suppleret med 80% og 95% prædiktionsintervaller.

For hovedparten af serierne er ARIMA-modellen anvendt (vist i rød), mens ETS-modellen (turkis) kun er valgt for kvinder i Region Hovedstaden.

Prognoserne viser overvejende stabile niveauer gennem året, men særligt for mænd i Region Midtjylland og Region Syddanmark ses en markant stigning i arbejdsløsheden og bredere prædiktionsintervaller mod årets slutning. Dette afspejler større usikkerhed i netop disse serier.

Visualiseringen tydeliggør forskellene mellem køn og region og bekræfter, at modellerne formår at fange både strukturelle niveauer og variabilitet i data.

Dermed afsluttes forecastdelen med en samlet visualisering, som underbygger analysens centrale fund og danner baggrund for den afsluttende vurdering.

9 Konklusion

Denne opgave har undersøgt, hvordan klassiske tidsseriemodeller som ARIMA, ETS og benchmarkmodellen SNaive kan anvendes til at analysere og forudsige udviklingen i arbejdsløsheden i Danmark, opdelt på region og køn. Analysen bygger på ti tidsserier, som dækker perioden 2007 til 2019, og er gennemført med fokus på datamønstre, modelestimering og forudsigelsespræcision.

Den eksplorative analyse viste tydelige sæsonvariationer og regionale forskelle i arbejdsløsheden, især blandt mænd. Med log-transformerede data og STL-dekomposition blev det muligt at fremhæve og vurdere trends og sæsonkomponenter i de enkelte serier. Beregningen af features og deskriptive mål bekræftede

høj autokorrelation og gennemgående trends, hvilket er væsentligt for valg af modeltype.

Modelvalideringen pegede på ARIMA som den mest præcise model i ni ud af ti serier. Krydsvalidering, residualanalyse og Ljung-Box-tests indikerede generelt, at modellerne var godt tilpasset og havde uafhængige fejllid. En undtagelse blev identificeret for ETS-modellen i Region Hovedstaden, hvor residualerne udviste autokorrelation, hvilket giver anledning til tvivl om modellens egnethed i denne sammenhæng.

Sammenligningen mellem modellernes forudsigelser og de faktiske observationer i 2019 viste overordnet god overensstemmelse. Prognoserne for 2020 antyder overvejende stabile niveauer, men med stigende usikkerhed i visse mandlige serier, særligt i Region Syddanmark og Midtjylland.

Samlet set viser analysen, at klassiske tidsseriemodeller, særligt ARIMA, egner sig godt til at beskrive og forudsige arbejdsløsheden i et dansk kontekstuel rum, forudsat at modellerne valideres grundigt og vurderes kritisk i forhold til residualstruktur og prognoseegenskaber.

10 Kildeliste

Hyndman, R. J., & Athanasopoulos, G. (2021). Forecasting: principles and practice (3rd ed.). OTexts. <https://otexts.com/fpp3/>

OpenAI. (2025). ChatGPT (v.4o) [Large language model]. <https://chat.openai.com/>

11 Bilagsoversigt

- Bilag 1: Features